

Број: I-ЗД-1-80/13

Дана: 09.05.2014.

Нови Сад

Покрајински омбудсман у складу са чланом 33. став 1. тачка 2. Покрајинске скупштинске одлуке о Покрајинском омбудсману („Службени лист АПВ“ бр. 23/02, 5/04, 16/05, 18/09-промена назива) упућује Покрајинском секретаријату за здравство, социјалну политику и демографију

МИШЉЕЊЕ

Након последње одлуке Покрајинског секретаријата за здравство, социјалну политику и демографију у предмету млт. Д. И. из М. и млт. Л. П. из А., стекли су се услови да наведени орган изврши надзор над радом и надзор над стручним радом Центра за социјални рад А. у циљу утврђивања пропуста у поступању наведеног органа у погледу обезбеђивања и заштите права млт. Д. И. и остале деце у породици И. И. и Н. И., као и у погледу заштите права млт. Л. П.

Центар за социјални рад А. поступао је супротно одредбама Закона о социјалној заштити („Сл. гласник РС“, бр. 24/2011), Породичног закона („Сл. гласник РС“, бр. 18/2005 и 72/2011 - др. закон), Правилника о организацији, нормативима и стандардима рада центра за социјални рад („Сл. гласник РС“ бр. 59/2008, 37/2010, 39/2011 - др. правилник и 1/2012 - др. Правилник) и Правилника о хранитељству („Сл. гласник РС“, бр. 36/2008) у поступку заштите права млт. Д. И. и млт. Л. П.

Током поступка органа старатељства, повређене су одредбе Устава Републике Србије, Конвенције о правима детета и Породичног закона, које прописују да је Центар за социјални рад дужан, као државни орган, да поштује, штити и унапређује права детета.

Поступајући у конкретном случају, Центар за социјални рад А. повредио је начело најбољег интереса корисника, ефикасности и благовремености у поступцима социјалне заштите, који су прописани чл. 26, 28 и 29 Закона о социјалној заштити, према којима се услуге социјалне заштите пружају у складу са најбољим интересом корисника, уважавајући његов животни циклус, пол, етничко и културно порекло, животне навике, развојне потребе и потребе за додатном подршком у свакодневном функционисању, а на начин који обезбеђује правовремено уочавање потреба корисника и пружање услуга, ради спречавања настанка и развоја стања и околности које угрожавају безбедност и задовољење потреба корисника.

Пропустима Центра за социјални рад А. у погледу обезбеђивања благовремене и ефикасне заштите права млт. Д. И. и млт. Л. П. компромитован је принцип руковођења најбољим интересом детета у складу са чланом 6 Породичног закона.

Пропуштањем да благовремено покрене поступак процене о увођењу мере корективног надзора над вршењем родитељског права родитеља млт. Д. И., Центар за социјални рад А. поступио је супротно одредбама члана 62, 63, члана 65 став 2 и члана 69 Породичног закон, јер није заштитио право детета на обезбеђење најбољих могућих животних и здравствених услова за свој правилан и потпун развој, право детета на образовање у складу са својим способностима, жељама и склоностима, те право детета да благовремено добије сва обавештења која су му потребна за формирање свог мишљења у складу са његовим најбољим интересом и право и дужност родитеља да чувају и подижу дете тако што ће се они лично старати о његовом животу и здрављу. Истовремено са овим пропустом, проблем је продубљен тиме што је, решавајући по жалби И. И. и Н. И. на решење Центра за социјални рад А. којим се родитељима одређује корективни надзор над вршењем родитељског права над дететом, млт. Д. И., Покрајински секретаријат донео одлуку којом је првостепено решење поништено будући да је утврдио да је Центар погрешно применио материјално право доносећи решење засновано на процени да не постоје тешкоће у родитељском функционисању.

Центар за социјални рад А. има сазнања да, по повратку млт. Д. И. у примарну породицу, родитељи и девојчица увиђају своје грешке и изражавају кајање због свега што се догодило, да девојчица жели и планира да упише средњу медицинску школу, као и да родитељи брину да неће бити у могућности у томе да је подрже. Не постоје докази да Центар предузима мере из своје надлежности у циљу обезбеђивања заштите права детета у складу са чланом 63 Породичног закона.

Центар за социјални рад А. у поступку обезбеђивања заштите права млт. Л. П. не предузима адекватне мере и активности из надлежности органа старатељства и поступа супротно прописима и стандардима стручног рада јер не обезбеђује да након престанка хранитељства раскидом хранитељства са Ј. Ј., о детету наставе да се старају родитељи у складу са одредбама члана 123 Породичног закона.

На основу утврђених недостатака у раду, Покрајински омбудсман упућује Покрајинском секретаријату за здравство, социјалну заштиту и демографију следећу

ПРЕПОРУКУ

Покрајински секретаријат за здравство, социјалну политику и демографију размотриће да ли постоји основ за увођење мере корективног надзора над вршењем родитељског права родитеља над млт. Д. И. због њиховог пропуста да обезбеде наставак школовања у складу са њеним способностима и жељама.

У погледу заштите права и најбољег интереса млт. Л. П., Покрајински секретаријат за здравство, социјалну политику и демографију размотриће да ли Центар за социјални рад поступа ефикасно и примењује адекватне мере у поступку повратка детета у биолошку породицу мајке.

У складу са утврђеним чињеничним стањем, Покрајински секретаријат за здравство, социјалну политику и демографију, наложиће Центру за социјални рад А. да предузме одговарајуће мере из својих надлежности у циљу заштите права и најбољег интереса млт. Д. И. и млт. Л. П.

Покрајински секретаријат за здравство, социјалну политику и демографију обавестиће Покрајинског омбудсмана без одлагања, а најкасније у року до 15 дана од дана пријема ове препоруке, о предузетим мерама и поступању по њој и доставити доказе о томе.

Ова препорука објавиће се на интернет страници Покрајинског омбудсмана по њеном уручењу Покрајинском секретаријату за здравство, социјалну политику и демографију.

Образложење

Покрајинском омбудсману обратила се невладина организација *Дуга* из А. наводећи да је 21.07.2013. године у ресторану _____ у А. одржана прослава венчања малолетне Д. И. (15 година) и малолетног Л. П. У допису се наводи да је овај догађај организован противно вољи оба детета уз принуду и претње родитеља, односно да су Н. И. и И. И. „продали“ своју ћерку Ј. Ј. из М., хранитељу Л. П.

Имајући у виду наведено, а пре свега чињеницу да је реч о малолетницима од којих се за једну наводи да је субјект трговине људима ради закључења брака, а за другу да је у хранитељској породици, Покрајински омбудсман затражио је изјашњење Центра за социјални рад А. о поступању органа старатељства у породичноправној заштити породица И., П. и Ј. Затражено је да се Центар изјасни о томе да ли је упознат са овим случајем и да ли су у вези са њим предузете мере из надлежности органа, да ли је Центар одлучивао у поступку у ком је Ј. Ј. из М. (ул. _____) утврђен као хранитељ малолетног Л. П. и

да ли је Центар у периоду који је претходило наведеном догађају поступао или пружао услуге некоме од лица наведених у овом допису. Покрајински омбудсман затражио је и изјашњење Полицијске управе Кикинда о сазнањима и поступању овог органа у конкретном случају.

У изјашњењу Центра за социјални рад А. од 22.07.2013. године, наводи се да је Центар 11.07.2013. године добио обавештење од НВО Дуга из А. о припреми за удају малолетне Д. И. за малолетног Л. П. Стога је Центар истог дана позвао у своје просторије двоје деце заједно са њиховим родитељима и хранитељем да дају изјаву на записник, а о свему је писменим путем обавестио полицију у А. и Национални савет ромске националне мањине. Приликом давања изјаве сва наведена лица била су сагласна у томе да ће поменути догађај бити прослава веридбе која је жеља оба детета и да нема речи о принуди деце на то. Запослени у Центру поучили су наведена лица о могућим правним последицама оваквих радњи, посебно имајући у виду чињеницу да је реч о малолетним лицима и специфичном породично-правном статусу малолетног Л. П.

Малолетна Д. И. поново је позвана 18.07.2013. године у просторије Центра како би са њом обавио разговор М. С., овлашћено службено лице Министарства унутрашњих послова ради провере навода о принудној удаји. Разговор је обављен у присуству службеног лица полицијске станице А., адвоката и две стручне раднице Центра. Д. је и том приликом поновила да није принуђена да се уда за Л., да је њена жеља да њих двоје живе заједно и да је 14.07.2013. године прослављена њихова веридба, а не венчање. Она је у изјави навела и то да је након веридбе прешла да живи у кући Л. хранитеља, као и да је уписала средњу медицинску школу коју, с обзиром на новонастале околности, није сигурна да ли ће похађати.

Центар је у одговору указао на то да у формално-правном смислу нема података о томе да је одржан догађај заиста био прослава женидбе/удадбе, надлежним органима предстоји утврђивање чињеничног стања и да ће у зависности од исхода истраге Центар предузети мере из своје надлежности са циљем заштите права малолетника.

Истовремено, у допису Центра наводи се да је овај орган упознат са породичним приликама наведених лица, да породица И. И. и И. Н. користи право на новчану социјалну помоћ у неограниченом трајању, а да је Ј. Ј., стрицу малолетног Л. П., након стручне процене опште подобности за бављење хранитељством издата потврда о бављењу хранитељством. Наводи се и да се у досадашњем периоду стриц адекватно бринуо о Л.

Покрајински омбудсман проценио је на основу навода поднете притужбе и на основу изјашњења Центра за социјални рад А. да постоји могућност повреде

права детета у овом случају, па је 25.07.2013. године упутио препоруку Покрајинском секретаријату за здравство, социјалну политику и демографију да у најкраћем року изврши стручан надзор над радом центра за социјални рад А., односно да утврди:

- да ли је Центар приликом одлучивања о утврђивању Ј. Ј. за хранитеља малолетног Л. П. поступао исправно и у најбољем интересу детета;
- да ли је Центар спровео меру корективног надзора над вршењем родитељског права родитеља малолетне Д. И., а имајући у виду чињеницу се она одселила од куће и да није извесно да ли ће наставити школовање;
- да ли су предузете све потребне мере од стране Центра како би се заштитила права малолетних лица у конкретном случају.

Након ургенције упућене Покрајинском секретаријату за здравство, социјалну политику и демографију од 19.08.2013. године и обавештења упућеног 03.10.2013. године Влади Аутономне Покрајине Војводине у складу са чланом 29 Покрајинске скупштинске одлуке о Покрајинском омбудсману због несарадње наведеног секретаријата са Покрајинским омбудсманом, изјашњење Покрајинског секретаријата примљено је 14.11.2013. године.

Истовремено са обавештењем упућеним Влади АП Војводине, 03.10.2013. године, Покрајински омбудсман затражио је допуну изјашњења од Центра за социјални рад А. у вези са даљим поступањем Центра у обезбеђивању заштите малолетника.

Покрајински омбудсман примио је 15. октобра 2013. године допуну изјашњења Центра за социјални рад у А.. Према наводима изјашњења, Центар је донео решење о корективном надзору над вршењем родитељског права И. И. и Н. И., а млт. Л. П. стављен је под старатељство. Уз то, Центар је 16. августа 2013. године примио налаз и мишљење Центра за заштиту жртава трговине људима чији је коначан налаз да је млт. Д. И. потенцијална жртва трговине људима, а последња информација у датом тренутку била је да су, према обавештењу пограничне полиције, 04. августа 2013. године Ј. Ј., млт. Д. И. и млт. Л. П. прешли државну границу на прелазу Хоргош, односно да је, према наводима Д. родитеља, Д. са породицом Ј. отпутовала у Немачку.

Из изјашњења Секретаријата од 14.11.2013. године, Покрајински омбудсман утврдио је да је овај орган извршио препоруку Покрајинског омбудсмана само у делу који се односи на рад Центра у поступку утврђивања подобности Ј. Ј. из М. за бављење хранитељством и да је Секретаријат одлучивао у поступку по жалби родитеља млт. Д. И. на решење Центра о увођењу мере корективног надзора над вршењем родитељског права.

Покрајински секретаријат за здравство, социјалну политику и демографију, након што је спровео надзор над радом Центра у предмету породично-правне и социјалне заштите млт. Л. П. и поступку утврђивања опште подобности за бављење хранитељством Ј. Ј. из М., утврдио је су директор установе и стручни радници Центра за социјални рад А. у конкретном случају неблаговремено, неефикасно и неадекватно предузимали мере и активности из надлежности органа старатељства и поступали супротно прописима и стандардима стручног рада. Сходно наведеном, Покрајински секретаријат наложио је директору Центра да формира стручни тим који ће извршити ванредно преиспитивање привремене старатељске заштите млт. Л. П., да о томе обавести надлежни суд пред којим се води поступак за заштиту права и интереса детета и да формира стручни тим који ће преиспитати све случајеве хранитељства где је за утврђивање опште подобности хранитеља стварно и месно надлежан Центар за социјални рад А..

Након што је запримио одговор Секретаријата, Покрајински омбудсман поново је упутио допис Центру за социјални рад А. са захтевом да га обавести о мерама које је овај орган предузимао ради извршавања налога Секретаријата и у даљем поступању у конкретном случају.

Покрајински омбудсман примио је изјашњења Центра за социјални рад у А. од 14.01.2014. и 20.01.2014. године.

Из изјашњења произлази да је Покрајински секретаријат за здравство, социјалну политику и демографију одлучујући о жалби И. И. и Н. И. на Решење Центра о корективном надзору над вршењем њиховог родитељског права, донео решење којим се поништава наведено решење Центра од 02.08.2013. године. Мајка Д. И. обратила се Центру у октобру 2013. године наводећи да сматра да ју је породица Ј. обманула, да је погрешила што је дозволила ћерки да се уда за млт. П. Л., да страхује за њену безбедност и да жели да се Д. врати кући.

У току октобра и новембра 2013. године, уз интензивну сарадњу Центра, Министарства спољних послова Републике Србије (Генералног конзулата РС у Дизелдорфу) и Центра за заштиту жртава трговине људима, породица Ј. Ј. заједно са млт. Д. И. лоцирана је у Центру за азиланте на подручју покрајине Нидерзахсен у Савезној Републици Немачкој. По њиховом повратку у Мол, у децембру 2012. године, Центар је наставио са реализацијом активности и мера у циљу заштите права двоје малолетника које су довеле до тога да се млт. Д. И. 12.12.2013. године вратила у примарну породицу, а брига и старатељство над млт. Л. П. поново је поверена његовој мајци. Повратку млт. Л. П. у примарну породицу претходио је стручан саветодавни са мајком, према којој је повучена тужба за лишење родитељског права пред надлежним судом и донета су решења Центра о престанку опште подобности Ј. Ј. за бављење хранитељством и о престанку привремене старатељске заштите органа старатељства над млт. Л. П.

Према наводима изјашњења, Центар је 11.12.2013. године пријавио случај млт. Д. И. из М. Основном јавном тужилаштву у Суботици ради предузимања радњи и мера из њихове надлежности.

У изјашњењима се наводи и то да је по налогу Покрајинског секретаријата за здравство, социјалну политику и демографију, формиран стручни тим Центра за спровођење поступка ванредног преиспитивања свих случајева хранитељства у надлежности овог органа старатељства и да је Центар добио понуду Центра за социјални рад Нови Сад за извођење акредитованог Програма припреме будућих хранитеља. Планирано је да се обука реализује током фебруара и марта 2014. године.

Имајући у виду промене околности у конкретном случају, чињеницу да се млт. Д. вратила у примарну породицу, а да је старање о млт. Л. П. поново поверено његовој мајци, Покрајински омбудсман затражио је од Центра за социјални рад А. да га обавести о томе да ли орган старатељства прати шта се даље дешава са млт. Д. И. и млт. Л. П., да ли је Д. наставила да похађа школу и како Л. мајка М. П. врши родитељско право. Од Покрајинског секретаријата за здравство, социјалну политику и демографију затражено је изјашњење о томе да ли је Секретаријат пратио даљи развој догађаја и поступање Центра за социјални рад у случају млт. Д. И. и млт. Л. П.

Покрајински омбудсман примио је тражена изјашњења Покрајинског секретаријата за здравство, социјалну политику и демографију и Центра за социјални рад А., оба дописа од 03.04.2014. године.

Из изјашњења Секретаријата произлази да је Центар доставио другостепеном органу два извештаја (од 27.11.2013. године и од 27.03.2014. године) у вези са реализацијом мера по налогу од 30.10.2013. године и да је на тај начин праћен развој догађаја и поступање Центра у конкретном случају.

Према наводима изјашњења Центра за социјални рад А. млт. Д. И., напустила је заједницу са млт. Л. и налази се у примарној породици. Наводи се да се родитељи старају о безбедности девојчице, да им Центар пружа саветодавну помоћ и да остварује конструктивну сарадњу са њима. Истовремено, наводи указују на то да Д. није наставила школовање, али да планира да упише средњу медицинску школу у Сенти у предстојећем уписном року, те да родитељи страхују да неће моћи финансијски да подрже даље школовање ћерке, будући да је и њихов старији син напустио школу из финансијских разлога. Д. изражава кајање због свега што се десило, а родитељи указују на то да су погрешили када су дозволили да се одржи веридба њихове ћерке са млт. Л. П.

Када је реч о млт. Л. П., из изјашњења Центра произлази да се процес повратка у примарну породицу отежано спроводи, јер дечак не прихвата да се врати мајци и већи део времена проводи код стрица. Центар саветодавно ради са мајком која изражава мотивисаност да преузме бригу о сину, а сачињен је и план јачања родитељских капацитета М. П. у делу развијања стабилних емотивних односа на релацији родитељ-дете. Центар указује на то да између Л. и његовог стрица постоји чврст савез и да стриц, иако подстиче Л. да оствари контакт са мајком, бригом и пружањем материјалне сигурности подрива ауторитет мајке и стручни рад Центра. Према подацима које је Центар прибавио од школе коју Л. похађа, дечак редовно похађа друго школско полугодиште и нису уочени проблеми у његовом понашању и приступу школским обавезама.

Имајући у виду наведено, Покрајински омбудсман проценио је да извештај Центра за социјални рад А. о поступању овог органа у предметима породица млт. Д. И. и млт. Л. П. садржи **контрадикторне информације у оба случаја**. У случају породице И.-И., Центар указује на конструктивну сарадњу са родитељима и на то да они у потпуности схватају своју улогу и пропусте у вршењу родитељског права и настоје да коригују своје ставове, а истовремено наводи упућују на то да родитељи антиципирају да Д. неће бити у могућности да настави школовање јер они неће моћи у томе финансијски да је подрже. Подсећамо да је Д. основну школу завршила одличним успехом и да је награђена Вуковом дипломом, као и да сама изражава жељу да упише медицинску школу. Покрајински омбудсман сматра да је Д. и њеним родитељима потребна саветодавна подршка која ће омогућити јасније разграничење реалних потреба и жеља детета у контексту ромских обичаја и културе и указати им на све могућности за обезбеђивање даљег образовања (**смештај у Дому ученика, подршка локалне самоуправе у виду афирмативних мера према деци из осетљивих група и слично**).

У погледу случаја млт. Л. П., Центар извештава о позитивним променама у дечаковом понашању и приступу школским обавезама и школској средини, о томе да га његов стриц подстиче на контакте са мајком, а да истовремено подрива њен ауторитет и да постоје тешкоће у процесу адаптације и повратка дечака у примарну породицу. Иако је Центар за социјални рад А. сачинио план јачања родитељских капацитета М. П., мајке млт. Л. П. у циљу развијања стабилних емотивних односа на релацији родитељ-дете и повратка детета у примарну породицу, Покрајински омбудсман сматра да поступност овог поступка који подразумева да се дете и даље налази код стрица који је осуђиван за кривично дело против живота и тела није у најбољем интересу детета.

Имајући у виду наведено, Појкрајински омбудсман утврдио је да је учињена неправилност у раду Центра наведена у мишљењу, те је одлучио да Покрајинском секретаријату за здравство, социјалну политику и демографији

упути препоруку да према Центру за социјални рад А. предузме мере из својих надлежности у циљу обезбеђивања услова да се млт. Д. И. и млт. Л. П. пружи одговарајућа и ефикасна заштита права у складу са законом.

**ЗАМЕНИЦА
ПОКРАЈИНСКОГ ОМБУДСМАНА**

Марија Кордић